

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie utworzenia w Stanisławowie gimnazjum z językiem wykładowym ruskim.

Wysoki Sejmie!

W roku 1900 wpłynęły do Wysokiego Sejmu petycye stu kilkunastu obywateli miasta Stanisławowa i okolicy, Towarzystwa naukowego imienia Szewczenki we Lwowie, ruskiego Towarzystwa pedagogicznego we Lwowie i filii ruskiego Towarzystwa pedagogicznego w Stanisławowie, o uchwalenie przez Wys. Sejm rezolucyi z wezwaniem do c. k. Rządu o założenie w mieście Stanisławowie gimnazjum z językiem wykładowym ruskim.

Uchwałą z dnia 5. maja 1900 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby powyższe petycye zbadał i przedłożył na najbliższej sesyi odpowiednie wnioski.

W celu wykonania tej uchwały Wydział krajowy pismem z dnia 3. lipca 1900 l. 32.035 zakomunikował c. k. Radzie szkolnej krajowej powyższe petycye w oryginale z prośbą o zbadanie sprawy i objawienie swej opinii, równocześnie zaś ze względu na art. VII. ustawy kraj. z 22. czerwca 1867 Nr. 13. Dz. u. kr., według którego „o zaprowadzeniu języka ruskiego jako wykładowego w szkołach średnich, stanowić ma Sejm po wysłuchaniu Rad powiatowych“ — wezwał Wydział krajowy Wydział Rady powiatowej w Stanisławowie, aby sprawę utworzenia gimnazjum ruskiego w Stanisławowie, przedłożył pełnej Radzie powiatowej na najbliższem posiedzeniu w celu powzięcia uchwały, — aby uchwałą tę jak najrychlej Wydziałowi krajowemu przedłożył.

Na posiedzeniu z dnia 30. października 1900 Stanisławowska Rada powiatowa uchwaliła przedewszystkiem zażądać wspomnianych petycyj dla bliższego zbadania dat w nich zawartych, wskutek czego Wydział krajowy pismem z 25. listopada 1900 l. 77.804 zwrócił się do Rady szkolnej krajowej z prośbą o jak najrychlejszy zwrot petycyj. Otrzymaawszy te petycye przy odezwie c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 14. kwietnia 1901 l. 10.156, przesłał je Wydział krajowy pismem z d. 26. kwietnia 1901 l. 26.159 Wydziałowi powiatowemu w Stanisławowie z ponownem wezwaniem o spowodowanie uchwały Rady powiatowej, pismem zaś z 20. maja 1901 l. 32.199 zakomunikował Wydziałowi powiatowemu na jego zapytanie, treść reskryptu c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia z 26. marca 1901 l. 608, według którego zorganizowanie gimnazjum ruskiego w Stanisławowie, wziętem zostanie przez c. k. Rząd pod rozważę „jeżeli Sejm krajowy poweźmie w tej sprawie uchwałę, a znajdzie się dostateczna ilość zupełnie ukwalifikowanych sił nauczycielskich“.

Sprawozdaniem z dnia 28. lutego 1902 l. 4.643/901 przedłożył Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu odpis protokołu posiedzenia pełnej Rady powiatowej stanisławowskiej z d. 7. lutego 1902 do l. 597 stwierdzający, że Rada powiatowa na

tem posiedzeniu powzięła jednomyślnie uchwałę, oświadczającą się za utworzeniem osobnego całego gimnazjum ruskiego w Stanisławowie z językiem wykładowym ruskim.

Aleg. Przedkładając wspomniany powyżej odpis protokołu posiedzenia Rady powiatowej, jak ./. , Wydział krajowy zgodnie z opinią Rady powiatowej stanisławowskiej wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalió:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby założył w Stanisławowie osobne c. k. gimnazjum z językiem wykładowym ruskim.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.**

Marszałek krajowy:
A. Potocki, w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński, w. r.
Członek Wydziału krajowego.

O d p i s

protokołu z walnego posiedzenia z dnia 7. lutego 1902 do l. 597.

Protokół spisany przy walnem zgromadzeniu członków Rady powiatowej stanisławowskiej, odbytem dnia 7. lutego 1902. Obecni: Przewodniczący Przewielebny ks. Kanonik Eizelt Jan; Członkowie: Wny Rauch Edmund, Wny Rubinstein Selig, Wny Fiedler Karol, Wny Dr. Fischler Elias, Dr. Gelehrter Salamon, Wny Jaegerman Józef, Wny Dr. Konkolniak Jerzy, Wny Dr. Nimhin Artur, Dr. Piskorz Karol, Wny Regenstreif Zygmunt, Wny Beńko Stefan, Wny Gellemej Iwan, Wny Huryk Józef, Wny Kohutiak Oleksa, Wny Mychniuk Iwan, Wny Obelnicki Dmytro, Wny Świtny Iwan, Wny Winniczuk Łazarz. Prowadzący pióro: Cetwiński Klemens, sekretarz Rady powiatowej. Ze strony władzy politycznej: Jas. Wny Prokopczyk Juliusz, c. k. Radca dworu i starosta stanisławowski. Po zgromadzeniu się członków w dostatecznym komplecie zagają Przewodniczący dzisiejsze posiedzenie o godzinie pół do 1-szej z południa i przystąpiono do obrad według członkom udzielonego programu czynności.

L. 4.643. Poczem przystąpiono do obrad nad ustępem 5 programu czynności co do załatwienia sprawozdania Wydziału powiatowego w sprawie utworzenia gimnazjum ruskiego w Stanisławowie.

Ks. Zastępca Prezesa zdaje sprawę z petycji, która wpłynęła do Sejmu krajowego o utworzenie ruskiego gimnazjum w Stanisławowie, usprawiedliwia, iż wskutek późnego doręczenia tych petycji Wydział powiatowy nie mógł rychlej sprawą tą się zająć i dopiero obecnie, gdy i petycye nadeszły i dostateczny materiał został zebrany, może odpowiednio wnioski przedłożyć pełnej Radzie powiatowej.

Przedstawia, że wprawdzie ze względu społecznego tworzenie nowych gimnazjów ruskich budzi obawę, iż rozdział między społeczeństwem polskim i ruskim może się tak rozszerzyć i pogłębić, iż siebie i wspólnych naszych potrzeb nie potrafimy zrozumieć i pojednawczo załatwić, że grozi niebezpieczeństwo, iż wskutek tego młodzież wschodniej Galicyi nie potrafi później w życiu publicznym, w administracji, w służbie sądowej i autonomicznej spełniać skutecznie swego zadania społecznego.

Ze względu jednakowoż, iż każdy naród ma prawo żądać, by w jego języku kształcono synów jego, że tylko w narodowym języku wykładana nauka trafia głęboko do serca i rozumu człowieka, że względu dalej, iż rok rocznie wzmaga się liczba młodzieży ruskiej, uczęszczającej do gimnazjum w Stanisławowie, a w tym roku doszła do 178, wypowiada swe przekonanie, iż odpowiednią byłoby rzeczą, by w Stanisławowie istniało odrębne gimnazjum ruskie. Ponieważ atoli, jak statystyka frekwencyi uczniów ruskich w Stanisławowie z wielu lat wskazuje, tylko do klas niższych odpowiada liczba uczniów ruskich uczęszcza, w wyższych zaś klasach liczba tak maleje, iż ogranicza się do liczby 5, 7, 8 lub co najwyżej 12-tu, a tak niema w gimnazjum polskim w Stanisławowie dostatecznego materiału na utworzenie osobnego całego gimnazjum ruskiego, przeto wnosi zgodnie z całym Wydziałem powiatowym:

1. Świetna Rada powiatowa raczy wydać przychylną opinię tylko co do utworzenia osobnych paralelek z wykładowym językiem ruskim przy obecnie istniejącem gimnazjum polskim w Stanisławowie.

2. Świetna Rada powiatowa raczy udać się do Wysokiego Sejmu z prośbą, by tenże ze względu na coraz więcej powstające gimnazya ruskie, wskutek czego grozi niebezpieczeństwo, że młodzież ruska nie znając dostatecznie języka polskiego, który obecnie w gimnazyjach ruskich jest tylko względnie obowiązkowym, nie po-

trafi później w życiu publicznem spełniać skutecznie swojego zadania wobec społeczeństwa polskiego — a znowu młodzież polska, ucząc się w gimnazyach polskich, nie nabywa obecnie dostatecznej znajomości języka ruskiego, by mogła później pracować skutecznie wśród ludności ruskiej Galicyi wschodniej — domagał się u odpowiednich władz szkolnych, iżby w Galicyi wschodniej w gimnazyach z wykładowym językiem polskim, język ruski był przedmiotem obowiązkowym, przynajmniej w czterech klasach w każdej dwie godziny tygodniowo, a tak samo w gimnazyach z wykładowym językiem ruskim język polski był przedmiotem obowiązkowym przynajmniej w czterech klasach, w każdej klasie dwie godziny tygodniowo.

Po otwartej nad tymi wnioskami dyskusyi, w której oprócz referenta zabierali głos Dr. Jerzy Konkolniak i Michał Sawicki, zgadzając się z wnioskami Wydziału powiatowego, zaś Józef Huryk upatrywał w pierwszym wniosku Wydziału uszczuplenie praw narodu ruskiego, domagał się, by jeżeli, co się daje, dać pełnemi rękami, był także niezadowolniony z drugiego wniosku Wydziału, sądząc, że młodzież polska, jeżeli będzie chciała poznać ruski język, znajdzie do tego dosyć sposobności na Wszechnicy, przeto nie potrzebuje się go uczyć w gimnazyum i ostatecznie postawił wniosek:

by Rada powiatowa wydała przychylną opinię na utworzenie już nie tylko paralelek ruskich przy gimnazyum polskiem, lecz na utworzenie całego gimnazyum ruskiego w Stanisławowie.

Gdy nikt głosu dalej nie zabierał, podał przewodniczący pod głosowanie najprzód wniosek Wydziału powiatowego, za którym się oświadczyło siedmiu członków przeciw trzynastu (7:13).

Potem Przewodniczący podał pod głosowanie wniosek Józefa Huryka, który został jednomyślnie przyjęty.

Nareszcie podał Przewodniczący drugi wniosek Wydziału powiatowego pod głosowanie, który większością głosów 12 na obecnych 20 (12:8) został przyjęty.

Zgodność odpisu stwierdzam.

W. Smulski,
oficyał Rady powiatowej.